

A vadbőségről.

Irta: Rohosy Samu, m. kir. főerdőmérnök.

Minden vadász vágya, hogy egy olyan terület felett rendelkezék, amely vadbősége által kellemes szórakozást s emellett megfelelő hasznot is nyújt. A vadászat terén a „hasznost a kellemessel“ jelszó vadbő terület nélkül megvalósíthatatlan.

Ha Magyarország vadászterületeit a vadbőség szempontjából megfigyeljük, csakhamar rájövünk, hogy szélsőséges viszonyok vannak és pedig mind az egész ország területét, mind egyes szűkebb körzeteket tekintve.

Gyakori jelenség, hogy egy-egy községi vadászterület bérlője irigykedve nézi a szomszédos uradalom vadbőségét s megmagyarázhatatlannak tartja, hogy teljesen hasonló talaj, éghajlati, növényzeti stb. viszonyok mellett, sohasem beszélhetnek saját területük vadbőségéről, hanem leszorulnak a szomszédos uradalom élőködőivé, a határon átszivárgó vagy a területükön átvonuló vad vámszedőivé.

A felületes szemlélő, ha látja a nagy különbséget, hajlandó ezt a véletlennek vagy a természet játékának tulajdonítani és sem neki, még kevésbé magának a terület bérlőjének nem jut eszébe, hogy a vadszegénység okozója ő maga, mert sorozatosan követi el mindazon mulasztásokat és cselekedeteket, amelyeknek végeredményeként területe vadszegény.

Amilyen különösnek látszik első pillanatra az a különbség, amely vadbőség tekintetében terület s terület között igen gyakran fennáll, annyira nyilvánvalóvá válik, ha az okokat közelebbről vizsgáljuk meg. Evégből vegyük sorba, hogy valamely terület vagy egy vidék vadgazdagsága miféle főbb tényezőktől függ.

Ezek a főbb tényezők a következők:

1. Éghajlat- s talajviszonyok.
2. Növénytenyésztési viszonyok.
3. Különleges természeti adottságok.
4. Vadgazdálkodás.
5. Szomszéd terület viszonyai.

Persze ezeken kívül még egyéb többé-kevésbé közrejátszó okok is vannak, épen azonban itt csupán a döntőbb jelentőségű tényezőkkel óhajtok foglalkozni s ezek közül is azokat a körülményeket hangsúlyozni, amelyek emberi befolyással változtathatók a vad tenyésztésénél, illetve evégből figyelmen kívül nem hagyhatók.

Látszólag pl. a talaj- s éghajlati viszonyok figyelmen kívül hagyhatók, mivelhogy ezek emberi befolyás felett állanak, holott ez nem így van, mert ezek ismerete és megfigyelése lényegbevágó. Ugyanis, ahogy valamely vad tenyésztését nem szabad erőszakolni

a neki meg nem felelő éghajlat alatt, épp úgy lehetséges, hogy valamely területen eddig ismeretlen vad betelepíthető, honossá válik s értékes egyeddel szaporítja az eddigi vadfélésegeket.

Igy lehetett honossá Magyarországon az egykor még ismeretlen fácán, a mult század végén a muflon és szemünk előtt folyik egy kétes értékű vadféléség honossá válása; a pézsmapocoké, minden védekezésünk dacára. Könnyen meghonosítható lenne nálunk a vadpulyka is, azonban ennek megtelepítése semmi vonzóerővel nem bír, mert vadászata a megfelelő vadászélvezetet nem adja meg s így a sikerült tenyészeteket is utóbb maga a betelepítő unta meg s hagyott fel vele. Így pl. Szentendrével szemben, a szigetmonostori udvari vadászterületen még a háború előtt betelepített vadpulykatenyészetet az udvari vadász hivatal utóbb kilövette.

A fácán a legrégebbi telepes vadunk, származása Kaukázus. Ennek völgyeiből hozták át Európába még a régi görögök s Görögországból származott át hozzánk.

A muflon származása Korzika és Szicília. Ennek a vadnak több főúri telepítője is van. A legelső telepítők a Forgách grófok, akik 1870 körül telepítették be őket a ghymesi várkastélyuk mellé, egy bekerített helyre. A telepítés annyira jól sikerült, hogy a mintegy 100 darabra felszaporodott állomány előtt a kapukat meg kellett nyitni. A szabadba eresztett állomány itt is kitűnően érezte magát s a szomszédos főúri erdőbirtokokon át részben természetes terjeszkedés, részben mesterséges telepítés révén elszaporodott egész Kistapolcsányig, ahol természetes továbbterjeszkedését a kistapolcsányi uradalom vadkerítése gátolta. Az első telepítők közt vannak az Apponyi grófok is, kik részben Korzikából, részben a már sikerült ghymesi tenyészetből telepítették be a muflont Apponyba. Országunk eszaka területén főleg a Dunántúlon, s itt is a Bakony-hegységben a leghonosabb. Így pl. remek példányok kerülnek évente terítékre a gr. Nádasdy-féle bakonyánai uradalomban (Pere-pusztá), otthonos továbbá id. gr. Eszterházy László veszprémmegyei (Gézaháza) és ifj. gr. Eszterházy László fehérmegyei erdőbirtokain. Háború után az 1930-as évek körül az udvari vadász hivatal a visegrádi erdőségekbe telepített muflonokat s az itt terítékre kerültek csigái már az agancskiállításon is szerepelnek.

A muflon a legértékesebb vadak egyikével gazdagítja hazai vadféléseinket.

Nem így a pézsmapocok, amelynek szaporodását és honossá válását rendelkezések igyekeznek meggátolni, de úgy látszik, hiába. Ezt az eléggé kellemetlen állatot a csehek használatából, prémje kedvéért telepítették be Amerikából országukba s innét szivárgott és terjedt át a folyók és vizek mentén hazánkba.

Az áttelepítés szempontjából figyelmet érdemel a szirti fogoly, melynek kétféle változata közül, ú. m. a vörös szirti fogoly (*Caccabis rufa*) és a közönséges szirti fogoly (*Caccabis saxatilis*), ez utóbbi az áttelepíthetés reményével kecsegtet, de csak hazánk egyes vidékeire vonatkozólag és pedig nem az Alföldre, hanem legfőképpen a Dunántúlnak arra a vidékeire, ahol is az éghajlati és talajviszonyok stb. a szirti fogoly életmódjának legjobban megfelelnek. Így pl. Veszprém vármegye sziklás és kopárjellegű erdő-legelő területeire, amelyeket mezőgazdasági kultúra meg-megszakít. Hajmáskér, Peremarton, Királyszentistván, Várpalota, Fűzfő, Litér, Vörösberény s magának Veszprém városnak fenti jellegű területei szerintem leginkább alkalmasak arra, hogy rendes hazai foglyunkat itt a szirti fogoly helyettesítse, mert előbbi viszont e kopárjellegű erdő-legelő területeket nem szereti s ezeken nem is tenyészik, csak ott, ahol ezeket a területeket a mezőgazdasági kultúra váltja fel. Hogy a megtelepítést itt kellene kezdeni, arra nézve útmutató példaként felhozom, hogy a fűzfői Hadianyaggyár 1935 őszén két kakasból és két tyúkból álló szirti fogoly családot hozott be a törökországi Anatóliából. Az egyik kakas szerencsétlenül járt ugyan, de a megmaradt 3 darab nagyszerűen kitelelt, semmi levertséget soha nem mutattak, még kevésbbé betegeskedést s ennek bizonyítékaként tavasszal mindkét tyúk elkotlott s két egészséges, eleven fészekaljat eresztettek ki maguk alól s a két fészekalj nagyszerűen nevelkedett mindaddig, míg a két családot egy görénypár teljesen ki nem pusztította. E szerencsétlen körülmény nélkül ma már talán teljes bizonyíték állhatna kezünkben a megtelepítés jogosságát illetőleg.

De szűkebb viszonylatban sem hagyhatjuk a talaj- és éghajlati viszonyokat figyelmen kívül, mert pl. jól tudjuk, hogy a fogoly hazánk területein belül sem érzi magát mindenütt jól s így kárba veszett költség és fáradság lenne tenyésztését vagy felszaporítását a neki meg nem felelő helyen erőszakolni. Ezzel szemben országunk határain belül még ma is van olyan fácán nélküli terület, ahol betelepítve jól érezné magát. Másszóval a fácán bármily régi telepes is hazánkban, végleges tenyészterületeit itt még ma sem foglalta el s ezt leginkább annak tulajdonítom, hogy állítólagos csatangoló természete dacára, végeredményben a környékhez s a megszokott vidékhez mégis igen ragaszkodó állat s betelepítés nélkül nagyobb, vándorlásszerű távolságokra vagy költözködéssre önmagától nem kapható. Véglegesen csak azokat a helyeket hagyja el, melyek életmódjának nem felelnek meg.

A talaj- és éghajlati viszonyok mellett szükséges még tudni s megfigyelni, hogy valamely vad tenyésztéséhez milyen mérték-

ben vannak meg azok a növényfélések, amelyeknek jelenléte szükséges, illetve döntő befolyással van a kívánt vad tenyésztéséhez.

A fácánnak pl. szüksége van állandóbb jellegű sűrűségekre, legyen az nádas vagy erdőfialatos, vagy ártéri bokros terület stb. Ha a neki szükséges sűrűségeket élelmet adó, illetve ezt kiegészítő mezőgazdasági földek környezik homokfürdő lehetőségekkel párosulva, úgy a fácán elszaporítására megfelelő gondozás mellett a legnagyobb kilátás van. Ha mondjuk azonban: túlsúlyban vannak az összefüggő erdők közeli mezőgazdasági területek nélkül, avagy a legbővebben termő s nagykiterjedésű mezőgazdasági területek nélkülözik az állandó jellegű sűrűségeket, úgy a fácán nagyobb mérvű elszaporítására nincs kilátás. Kapcsolatosan megjegyzem, hogy a fácán igen szereti a folyók, patakok környékét s az ezek melletti sűrűségeket, amiből sokan következtetik azt, hogy a vízre magára van a fácánnak szüksége. Ezzel szemben azonban tény az, hogy az ivóvizet a fácán teljesen tudja nélkülözni, ha egyebekben a terület számára megfelelő. Bizonyosság erre többek közt a királyhalmi tanulmányi erdő s ennek környéke, ahol a fácán teljesen jól érzi magát s kiválóan tenyészik, holott a környék vízszegény, mondhatnám víztelen annyira, hogy igen gyakran a talajvízmegfigyelő kísérleti kutak is teljesen kiszáradnak. De van bujkálást nyújtó sűrűség, ezeket környező mezőgazdasági földek, amelyek ha termőföldnek gvengek is, de a fácánnak — mert homokosak — fürdés szempontjából kiválóan alkalmasak. Így inkább a folyók és vizek járulékai azok, amelyek a fácánra nagy vonzó hatással vannak, vagyis az a növény és rovarvilág, amely a vizek mentén szokot kialakulni.

Bár a fácán és fogoly tenyészterülete a sűrűségek határait övező mezőgazdasági területeken, különösképpen, pedig az itteni kukoricatáblákban összeölelkezik, a fogoly tenyészterülete mégis más, mint a fácáné. Ezt a határt közöttük Magyarországon éppen a növénytenyésztet vonja meg, mert a talaj- s éghajlati igényeik ugyanazok. A fácán pl. a kukoricatörés s még inkább a szár eltávolítása után teljesen hűtlen lesz az addig hön szeretett területhez s bevonul a közeli sűrűségekbe. A fogoly azonban ide nem követi, mert a sűrűséglakás nem felel meg életmódjának, ő tovább is kitarát az őszre már teljesen kopaszon álló területeken. A fogoly tenyésztére nem bír fontossággal, hogy a közelben van-e erdő vagy egyéb állandó sűrűség, mert ezekbe legfeljebb csak ideiglenesen s átmenetileg megy be, de állandó tartózkodásra nem kedveli. Létfeltételeit ott találja meg, ahol a kalászos és kapás mezőgazdasági növények teremnek s pedig annál inkább, minél változatosabb ez a mezőgazdasági művelés,

vagyis minél kisebb táblákban váltakoznak a kalászos, kapás és kaszás mezőgazdasági termények egymással. Ebben a tekintetben szerintem a fogoly előtt határozottan előnyben vannak a községi területek az uradalmi művelés alatt álló területekkel szemben, mert ez utóbbiakban a földet általában nagy táblákban művelik s az ilyen nagy kiterjedésű, csupa kalászos vagy csupa kukoricás táblákat a fogoly nem kedveli úgy, mint a változatosabb községi kisbirtok-művelést, mert előbbi egyhangú, illetve az ő életfeltételeinek a nagyobb nyugalom dacára sem felel meg úgy, mint ez utóbbi.

A fogolyról, erről az igen kedves és hasznos madarunkról, — amelynek vadászati értéke szerintem sokszorosan felülmulja a gyakran túl is becsült erdei szalonkáét, tekintve, hogy utóbbinál a vadászat örömei sokszor esapnak át a kellemetlenségekbe (hosszú, drága utazás, esti lesen havas esővel párosult csipős szél, szalonka semmi) — el lehet mondani, hogy tenyészterülete egybeesik a búza s kukorica tenyészterületével s amilyen mértékben ontja ezt a két terményt a föld, oly mértékben élhet s szaporodhat ott a fogoly.

A növénytenyészet s a vadtenyészet közötti összefüggést nagyvadunk közül a szarvas életmódja példázza leginkább; amelynek hazája az erdő s így létfeltétele ezzel van szoros összefüggésben. Érdekes megemlíteni, hogy a szarvas nem mindig volt erdőlakó, hanem az ember s a kultúra térhódítása szorította be véglegesen az erdőbe.

Ennek a cikknek a kereteit meghaladná, ha az egyes vadféléseknek a növénytenyészettel való kapcsolatait sorra venném, azonban ennek fontosságára még egy érdekes példát óhajtok felhozni. A lappföldön a rénszarvas léte és nemléte függ egy a talajon, a hó alatt is tenyésző zuzmófélésegtől, amellyel a rénszarvas valóságos szimbiózisban él. Ezt a zuzmót a rénszarvas, amidőn más elesége egyáltalán nincs, a hó alól kikaparva legeli s ezáltal ennek tenyészetét is elősegíti.

Fenti példákkal azt óhajtottam illusztrálni, hogy a vadbőséget kereső vagy ezt elővarázsolni akaró vadász egyáltalán nem hagyhatja figyelmen kívül a vadnak a növényvilággal való kapcsolatait, amelyek sokszor annyira szorosak, hogy ennek ismerete nélkül minden fáradozásunk s áldozatunk kárba veszhet, viszont helyes megfigyeléssel várakozáson felüli eredményeket érhetünk el.

Egyes helyeknek a természet által berendezett viszonyai akár állandóan, akár csak időlegesen, illetve évszakonként, különösen kedvezhetnek egy-egy állatfaj rendkívüli mennyiségű előfordulására.

Híres volt vízi vadászatairól régebben a Velencei-tó. A Duna—Tisza közén s a Dunántúlon még ma is kiváló vadkacsa-szárcsaköltőhelyek vannak, ahol esti húzásokon sokezer számra forognak a vadkacsák, s fütyülő, zúgó szárnyzuhogásuk tölti be az alkonyatot. A Kisbalaton egyéb vízimadár-tömegei között őrzi még a nemes kócsagnak is költő s fészkelő helyeit is. Világhíres vadlibázó hely Hortobágy, bár nyugalma a világ előtt való feltárása folytán igen nagyot romlott, sőt egyesek amiatt aggódnak, hogy a vadlibáknak ez a sok évezredes országútja és pihenő állomása veszélyben van. Ha ez igaz, úgy a hortobágyi vadlibázás szabályozása és korlátozása időszerű, azért, hogy e felbecsülhetetlen vadászati különlegességet megtarthassuk olyannak, amilyen volt.

Leghíresebb szalonkahúzó helyek a szlavóniai erdőségek.

Az összes eddig felsorolt tényezők mellett talán legfontosabb s egymagában is döntő hatású tényező a *vadgazdálkodás*. Legfontosabb azért, mert ennek révén gyakorolhatunk közvetlen befolyást a vadtenyésztésre s szaporulatra, értvén vadgazdálkodás alatt mindazokat a teendőket, amelyeknek végrehajtása által a vad védelmét és szaporodását szolgáljuk.

Különös csak az, hogy ami kivétel nélkül minden vadász vágya a vadbő terület, mégis kevés azoknak a száma, akik tudatosan is úgy cselekszenek, hogy ennek hatásaként vadállományuk felszaporodik s hogy úgy mondjam *rendszeres vadgazdálkodással* és lehetőleg mások érdekeinek sérelme nélkül biztosítják maguknak a szórakozás mellett az egyenletes évi jövedelmet is. Természetesen nem szabad a vadászatot tisztán gazdasági, még kevésbé üzletigévé lefokozni, de mégis csak jobb szórakozást s élvezetesebb sportolást nyújt a vadbő terület, mint egy vadszegény, amely csak bosszúságok s kedvetlenségek termelője. A sportolás és a jövedelemfokozás a vadbőségben harmonizálnak.

Mint már említettem, sok vadász észre sem veszi, hogy területe vadszegénységének egyedüli és kizárólagos okozója ő maga, mert ú. n. „vadgazdálkodásról“ fogalma sincs, hanem azt hiszi, hogy a vadászathoz elegendő a puska s a szenvedély és hogy valaki annál tökéletesebb vadász, minél többet vadászik s minden mutatkozó vadat meglő. Többször találkoztam már panaszkodó vadászokkal, akik területük vadszegénységének főbizonyítékeként azt hozták fel, hogy folytonos és állandó vadászat dacára sem tudnak eredményeket elérni. Az ilyen panaszkodó „vadászgazdát“ (mondhatnám inkább úgy is gazdavadászt), aki területe rosszságát így akarja igazolni, rendszerint meg szoktam kérdezni, hogy látott-e már olyan gazdát, aki szántás-vetés nélkül aratott? Bizony nem. Ilyen gazda nincs s nem is lehet.

Éppen így van ez a vadászattal is, mert ahogy nem lehet szántás-vetés nélkül aratni, épp úgy nem lehetséges folytonosan csak vadaratással foglalkozni, vagyis vadászni, vadgondozás stb. nélkül.

Az természetes, hogy a vadszaporulat létrejöttéhez vadszülők szükségesek. Az a vadász, aki a rendes évi szaporulaton túl, a mag, helyesebben a törzsállományhoz nyúl, az úgy tesz, mint az a gazda, aki a vetni való magot örölteti fel.

Községi bérterületeknél rendes recept, hogy a bérlő az utolsó évben, ha netán volt is törzsállománya, ezt is lövi, sőt kilövi. Ez ellen jóformán nincs mit tenni, illetve ha van is, az már csak eső után köpönyeg. Ezért nincs más hátra — s ezzel községi bérleteknél mindig számolni kell — mint hogy a bérlet kezdetén a vadászatot megfelelően mérsékelni, esetleg szüneteltetni kell mindaddig, amíg a törzsállomány készen nincs. Ez a mérséklés avagy szüneteltetés apróvadnál rendszerint egy, legfeljebb két év. Nagyvadnál az önmérséklési idő sokkal több, s körülbelül egyenlő a vadnak, illetve tróféájának teljes kifejlődési idejével. Ez alatt az önmérséklési idő alatt nem szabad elhanyagolni, sőt inkább még fokozottabban kell elvégezni az óvási és gondozási munkálatokat, mert az a maradék vad, amelyet a távozó bérlő meghagy, helyesebben lelőni már nem tudott, az elpusztult törzsállománynak csak bizonyos hányadrésze, de egyben a jövő gazdálkodásnak a magja, alapja s így mint ilyen értéke sokszoros. Alapvető hibát követnek el tehát mindazok, akik a terület törzsállományának kilövése esetén, azzal óhajtják a veszteséget behozni, hogy minél többet járnak vadászni. Ez az eljárás fokozza a meglevő bajt s a legtökéletesebb vadszegénységhez vezet, amely miatt a vadászat sem élvezetet, sem jövedelmet nem nyújthat.

A községi vadászbérlőknek egy része azonban minden külön képzettség nélkül is ösztönösen érzi, hogy önmaguk mérséklése árán legelőbb is a törzsállományt kell felépíteni. Könnyen lehetséges azonban, hogy az önmérséklet és vadkímélet dacára sem szaporodik az állomány, mert a vadgazdálkodás egyéb lényeges, de általuk nem sokra becsült vagy nem is ismert teendőjét mulasztották el, amilyenek pl. a ragadozók irtása, téli etetés, hurkolók, fácán- és fogoly-fészekrablók, fékentartása stb. Ezek közül akár egyik, akár másik, még inkább együttesen, az esetleg amúgy is csekély létszámú vadnak szaporulatát teljesen megakadályozhatják. Auróvadas területen pl. igen nagy súllyal jön számításba, ha a szürke varjú s a szarka tulságosan elszaporodik, miként ezt, főleg olyan vidéken láthatjuk, ahol gyakoriak a facsoportok avagy éppen erdők. Ilyen helyeken az önmérséklet alapos írtás nélkül kárba vész. Ha valahol a szürke varjak s

szarkák száma akkora, hogy tavasszal minden 10 kat. holdra egy fészkelő pár esik, ez már olyan mennyiség, mely minden számításunkat keresztül húzhatja.

Tudvalevően mind a szürke varjú, mind a szarka elsősorban hűsevő és igen nagy tojásrabló. Emellett mindkettő igen kitanult, szemfüles, értelmes állat, figyelmüket semmi el nem kerülheti s így el sem képzelhető, hogy a tavaszi költés idején, amikor fészekaljuk felnevelésénél igen nagy teljesítményre van szükségük, s amikor a nagy természet ölen gyámoltalan kis nyúlfiak, sóvárogják a maguk életét, családalapító fogoly- s fácánmamák féltik tojásaikat vagy csibéiket, hogy ezek közül a két szemfüles rabló ki ne vegye a vadászra nézve nagy értéket képviselő prédáját. Ha ezen a 10 kat. holdon csak egy-két nyúlfiókát, két-három fogoly- s fácáncsibét számítunk is, ami egy fészkelő pár s négy-öt varjúfiók bendőjének igen jelentéktelen mennyiség egy idényre, akkor is ez 1000 kat. holdanként 100—200 drb. nyulat, 200—300 drb fogoly és fácánt tesz ki. Ez a veszteség teljesen megfelelhet egy kész törzsállománynak, s ha ezt a mennyiséget nem falfják fel, az csak azt jelenti, hogy nincs is a területen ennyi pecsényéjük, de egyben azt is, hogy amíg velük nem végeztünk, kárba vész minden önmegtartóztatásunk, mert nem magunknak, hanem nekik takarékoskodtunk.

A szürke varjak és szarkák ellen nagyobb létszám mellett eredményesen csakis mérgezéssel (és pedig foszforszörppel) lehet védekezni. Ezekre a ragadozókra vonatkoztatva nem értek egyet a mérgezés ellenségeivel, mert aki ismeri pl. a szürke varjú kegyetlen, utonálló természetét, értelmét s érzékszerveinek tökéletességét, az tudja, hogy kivált fás, erdős területen fészekirtással a fegyverrel nem lehet őket fékentartani, mert sok esetben könnyebb egy jó bikát becserkészni s elejteni, mint egy kitanult bizalmatlan szürkevarjút. A mérgezés ellenségeinek egyik legfőbb érvelésük, hogy a mérgezés nagy kínhalál. Ez igaz ugyan, de azt hiszem egyik halálnem sem lehet szegényeknek kellemes, és ami a fő, arra is gondoljuk, hogy a méreggel elpusztított szárnyas ragadozók, egyébként hány nyulat s szárnyas vadat ítéltek volna kínhalálra, amelyek így az ő karmaiktól menekültek.

A másik gyakori hiba községi bérterületeknél a téli etetés elmulasztása. Az ilyen bérlőknek azt kellene figyelmükbe vésni, hogy az így megtakarított szemés és szálas takarmány nem nyereség, mert rendszeren sokkal kevesebb az etetésre fordított költség, mint az a veszteség, amely ennek elmulasztása esetén a vadállományt érheti. Nem tekintve még azt, hogy minden községi bérszerződés a bérlő kötelességévé is teszi az etetést, melyet így szintén megszeg.

Hogy még mindezekén kívül miféle írott és iratlan tennivaló lehet egy vadgazdaságban, amelynek elmulasztása vagy figyelmen kívül hagyása lényegesen közrejátszhat a vadállomány csökkenésénél, arra nézve rendkívül érdekes tanulmányt nyújt ifj. *Esterházy* László grófnak a Nimród Vadászujság 1937 április 20-iki számában megjelent cikke, Ebben rámutat arra, hogy a dunántúli uradalmak nyúlállományának igen érezhető megcsökkenése, illetve a szaporulat elmaradásának oka a kannyulaknak üzleti számításból eredő túlsúlya. Ugyanis, ha valamely uradalom élőnyulakat befog s ezeket a MAVAD-nak átadja, ez az átvett nyulak 5 százalékanak árát nem készpénzben fizeti, hanem más vidékről származó nyulakat ad helyette vissza vérfelfrissítőnek, de — csupa kannyulat. Az így visszakapott kannyulak az amúgy is rendszerint hátrányos ivararányt olyan mértékben rontják tovább, hogy az aránytalanul nagyszámú kanok igen sok nőtényt halálra sanyargatnak s ezzel még tovább romlik az ivararány. Cikkíró rájött, hogy sokkal célszerűbb a kapott kannyulakat lebunkózni, semhogy azok fenti módon a nyúlállományt megrontsák és szaporulatát veszélyeztessék.

Nem utolsó szerepet játszhat valamely terület vadszegénységénél a szomszéd. Pl. egy kisebb kiterjedésű vagy egy keskeny, hosszú alakú bérterületen minden jószándék, tudás és áldozat hajótörést szenvedhet, ha a környező szomszédok kitartó, dühös húslövők, akik még hozzá a maguk területén semmiféle vadapolást, vadgondozást nem végeznek, hanem — rendszerint sokan lévén — egymással versenyeznek a mértéknélküli vadhajszolásban s a kilövében. Az ilyen területtől legjobb minél előbb megszabadulni.

Ezek után mondhatná valaki azt is, hogy mért nem inkább a „vadszegénységről“ címet választottam. Ez igaz is. Úgy gondolom azonban, sokkal szívesebben fog bele mindenki egy kecsgetőbb című olvasmányba, s végeredményben én ezt a kecsgetőbb esetet óhajtom szolgálni s vallom, hogy Magyarország a vadtenyészet szempontjából olyan istenáldotta hely, amelynek csak akkor ébredünk tudatára, ha akár személyes tapasztalat, akár mások elbeszélése és leírása útján hazánkat összehasonlítjuk más országokkal.

Ha nálunk az igazi vadászati kultúra s vadszeretet általános lenne és ez az egyszerűbb vadászokba is felszívódna, úgy a mi országunk vadbőség tekintetében nemcsak európai, hanem világviszonylatban is az elsők között állana.

*

Das Wildreichtum. Von S. Rohosu.

Die Höhe des Wildstandes hängt von den Standortbedingungen, besonderen Naturverhältnissen, vom Pflanzen-

wachstum, Jagdbetrieb im Nachbarrevier, vornemlich aber von der Hege des Wildes ab.

Verf. befasst sich besonders mit dem letzterem Faktor eingehend und betont, dass bei vorbildlicher Hege der Wildstand Ungarns nicht nur an Zahl, sondern auch an Beschaffenheit zu einer fast unübertreffbaren Höhe gebracht werden könnte.

*

Sur l'abondance du gibier, par S. Rohosy.

L'article examine les facteurs qui influent sur l'abondance du gibier et formule les principes de l'élevage rationnel du gibier. En s'y prenant comme il faut — dit l'Auteur — on pourrait obtenir en Hongrie des résultats merveilleux.

*

The abundance of game. By S. Rohosy.

The author deals with the influencing factors and rules of a rational game management and stresses that in Hungary, by proper methods, excellent results can be obtained.

